

„Když úřednice viděly, že jsme ochotni přijmout i romské dítě, říkaly nám, tak to bude hned. Ale ve skutečnosti to hned nebylo. Zdáli jsme se jim jako ideální pár, tak si nás asi šetřili na ‚lepší‘ dítě. A my jsme jim říkali ‚my ale nechceme ideální dítě, my chceme takové, které někoho potřebuje.‘“

Manželé Jana Bartošová a Jan Dolínek postupně adoptovali tři děti. Nejstarší Daneček je bílý, Martin a Andulka jsou snědí. V rozhovoru pro Rodiče vítání popisují svůj rodinný příběh. Jan Dolínek je ředitelem EDUinu.

Krátce

- **Studenti v nejistotě. Část poslanců boj za povinnou maturitu z matematiky nevzdala.** Středoškoláci ve třetích ročnících jsou stále v nejistotě, zda je za dva roky nečeká povinná státní maturita z matematiky. [Návrh na odklad od ministra školství Roberta Plagy se totiž zasekl ve sněmovně](#) (Echo24), kde ho blokuje část poslanců. Zákonnodárci zejména z SPD a KSČM totiž nesouhlasí s dalším odkladem. Z dosavadních informací není zřejmé, zda novela v prvním čtení získá podporu, jakou by si ministr představoval. EDUin se tématu bude podrobněji věnovat během ledna.
- **Kritika slučování NÚV a NIDV v Národní pedagogický institut nabírá na síle především kvůli propouštění.** „Problém není slučování ústavů jako takových, problémem je podstatná redukce úvazků, kterou MŠMT naplní z více jak jedné poloviny požadavek na snížení zaměstnanců ve státní správě,“ píše Vít Valeš, předseda odborové organizace NÚV. „Paradoxem je, že místo škrtání úředníků došlo ke snižování počtů úvazků vědeckovýzkumných pracovníků, což úředníci nejsou. U některých oddělení došlo k jejich likvidaci neumožňující jejich další činnost,“ tvrdí Valeš. [Debata se vede i o outsourcingu některých agend](#) (Blesk.cz), což ale ministerstvo školství vyloučilo.
- **Praha podpoří pět milionů fond dětí, které se z finančních důvodů nemohly účastnit školních akcí.** Jde o lyžařské výlety, ale třeba i kroužky nebo pobytové akce. Některé děti se nemohou účastnit akcí, které jsou pro jejich spolužáky běžné, což může mít negativní vliv na jejich socializaci. Aby se zájezdů mohly účastnit děti bez ohledu na finanční situaci jejich domácnosti, [Praha doplnila svůj fond Solidarita pro městské části](#) (MF Dnes). Ostatní [kraje nyní aktivně řeší, jak potřebným rodičům také přispět](#) (ČT24).
- **Studenti z Brna bojují proti šikaně. Jejich aplikaci využívají i v USA.** [Autoři aplikace Nenech to být plánují masivní expanzi](#) (Forbes), která nabídne šanci vyřešit trápení statisíců dětí po celém světě. Programově cílí na mlčící většinu, která šikaně ve třídách často jen přihlíží.
- **Rok ve školství – směr dobrý, budoucnost nejistá? A co přinese 2020?** Příštích dvanáct měsíců se budeme zabývat hlavně reformou financování regionálního školství, maturitami, novelou o pedagogických pracovnících, Strategii vzdělávací politiky 2030+, platy učitelů, revizi kurikula nebo slučováním NÚV a NIDV, píše [EDUin a nabízí shrnutí jednotlivých témat](#). Ve svém komentáři pak odděleně [Bob Kartous nabízí reflexi uplynulého roku](#).

V souvislostech

ŽÁCI SE OBTÍŽNĚ SOUSTŘEDÍ NA DELŠÍ ÚLOHY, NEROZUMÍ PŘÍRODOVĚDNÉMU VÝZKUMU. INSPEKCE VYSVĚTLUJE, PROČ TOMU TAK JE

Mezinárodní testování patnáctiletých žáků PISA mělo své poslední kolo zaměřené na čtenářskou gramotnost v roce 2018, přičemž výsledky byly zveřejněny zkraje prosince 2019. EDUin se jim [věnoval ve své analýze](#) a ukázal, co říkají o výsledcích krajů, podmíněnosti socioekonomickým statutem žáků nebo rozdílů mezi typy středních škol. Mezitím Česká školní inspekce vydala [zprávu k uvolněným úlohám šetření PISA 2015](#) (ČŠI), které se zaměřovalo na přírodovědnou gramotnost. Inspekce nad rámec popisu metodologie, standardů testování a podrobných výsledků českých chlapců a dívek ve srovnání s vrstevníky z OECD zorganizovala semináře po celé republice. Na nich se učitelé seznamovali s výsledky šetření v TIMSS 2015 a PISA 2015 i s uvolněnými úlohami. Učitelé různých aprobací a různých typů a stupňů škol diskutovali o výsledcích a zamýšleli se nad jejich příčinami.

[Zpětným pohledem na PISA 2015](#) (ČT24) připomeňme, že ve sledované přírodovědné gramotnosti čeští žáci zvládli vysvětlovat jevy vědecky lépe, než vyhodnocovat a navrhnout přírodovědný výzkum. Vědecky interpretovat data a důkazy zvládali průměrně. Z výsledků šetření PISA se ukazuje, že čeští žáci se v rámci přírodovědných předmětů pouze v omezené míře setkávají s výukou zahrnující experimentování a badatelskou činnost. Inspekce ve své evaluaci upozorňuje, že za průměrný výsledek může jak podoba výuky v českých školách, tak hodnocení žáků. Za důležité považuje rovněž propojení přírodovědné a čtenářské gramotnosti.

Úlohy, které netestují vzorečky a postupy, nemáme „natrénované“

Čeští učitelé si na seminářích inspekce stěžovali, že se jejich žáci s úlohami, jaké se vyskytovaly v PISA 2015, nesetkali. Padlo také, že nemají tyto úlohy „natrénované“. Podle některých se v jiných zemích OECD přímo na podobné úlohy žáci připravují. Co je ale na úlohách, o nichž mluvíme, tak speciálního? Běžné školní testy v přírodovědných předmětech zpravidla zkouší faktické znalosti, sestavování rovnic nebo využití vzorečků při výpočtech čili procedurální znalosti. Úlohy v PISA ale po žácích požadovaly, aby analyzovali poskytnutá data a informace, třídili a porovnávali je a sami navrhli dva a více kroků postupu k řešení. Na znalost konkrétních vzorců a naučených postupů na rozdíl od školní výuky chemie nebo biologie nekladou větší důraz.

Podle učitelů, kteří se do diskusí zapojili, nejsou žáci zvyklí na komplikovaná zadání a ze školní výuky nemají zkušenost s vlastní experimentální činností. Jejím většímu rozvoji podle učitelů brání materiální podmínky, ale i předepsaný obsah učiva, jehož objem vede k rychlému probrání, zpravidla v takové podobě, jakou vyžaduje maturitní zkouška. Na druhou stranu inspekce připomíná, že nemálo učitelů je schopno učit velmi dobře, s žáky pracují interaktivně a dbají na opravdové pochopení nejen látky, ale i jejího přesahu. Aby se zapojili všichni žáci, inspekce na základě zkušeností z debat s učiteli doporučuje překonávat stereotypy, které vedou děti k nechuti vůči přírodním vědám. Jak na to? Je nutné nejen individualizovat výuku, ale především žáky zapojit – nechat je objevit, ohmatat, experimentovat a prožít vlastní zkušenost. Osvědčují se i kroužky debujárů, kde v neformálním prostředí žáci po vyučování rozvíjí své chápání vědy.

Nepochybný je i vztah mezi přírodovědnou a čtenářskou gramotností. Žákům nedělá problém pochopit informaci přímo z textu přímým způsobem, stejně tak dokáží odvodit informaci nepřímou na základě kontextu. Co jim ale činilo potíže, byla práce se schématickým zobrazením. To znamená, že pro ně bývá těžké určit, který údaj je nadřazený, který je vůči jinému podřazený, co představuje hlavní text a jeho odbočky. Těžké bývá dát do souvislosti vysvětlivky a poznámky se čtením „hlavního“ textu. Ještě horší je následné vyvození závěrů opřené o schémata.

Vyhodnocení PISA 2015 má být vzorem pro CERMAT

Vyhodnocení úspěšnosti žáků v jednotlivých úlohách PISA 2015 ukazuje, jakou podobu má mít zveřejňování výsledků státní maturity a jednotných přijímacích zkoušek. V publikaci je zveřejněno nejen zadání úloh, ale je také uvedeno, jakou kompetenci testuje. Hodnotící zpráva PISA 2015 pak prezentuje výsledky žáků se zájmem podrobně vysvětlit, co a proč jim dělalo neznámo a jak se z toho poučit. České standardizované zkoušky v současné podobě nepomáhají školám pochopit, jak se zaměřit na látku, v níž žáci selhávají. Každá otázka tvořící úlohu v mezinárodním testování vychází z koncepčního rámce a autoři testu u ní transparentně deklarují, jaké dovednosti, znalosti, oblasti, kontext a úroveň poznávacího procesu jsou sledovány. To by mělo sloužit jako důležitá inspirace pro CERMAT, aby testování bylo pro náš vzdělávací systém a jeho evaluaci užitečnější.

Inspekce vedle zveřejnění otázek a jejich vyhodnocení ve své zprávě obsáhle doporučuje, jak prakticky měnit výuku, dává konkrétní scénáře pro výuku matematiky, chemie nebo biologie a doporučuje formativně hodnotit či používat v hodinách zajímavé příklady. To otevírá otázku, jakou roli – mimo svou inspekční – má inspekce mít při zlepšování vzdělávacího systému. Totiž, který učitel si ony skutečně kvalitní příklady a tipy na stranách 82 až 94 zprávy inspekce o uvolněných úlohách PISA přečte? Další vzdělávání pedagogických pracovníků, které má souvisle zlepšovat kompetence pedagogů a potažmo výuku, by mělo být nositelem inovace, jakou inspekce doporučuje. Bohužel jsme ale v novele zákona o pedagogických pracovnících spíše odmítnutí odpovědnosti za zkvalitňování těchto kurzů ministerstvem školství, a to bez plánu, jak další vzdělávání učitelů zlepšovat. Podrobněji si o tom můžete přečíst například ve [stanovisku SKAV](#). K naplnění také chybí kurikulární autorita nebo střední článek řízení školství. Tím, že jednotlivé větve řízení vzdělávacího systému neumějí pracovat synergicky, přicházíme o hybnou sílu zlepšovat české školy.

Štěpán Kment, analytik EDUin

Akce tohoto a příštího týdne (výběr z [EDUKalendáře](#))

16. 1., Škola Můj Projekt: Jak rozvíjet klíčové kompetence pomocí herních karet

PODPOŘTE beduin:

Týden co týden připravujeme beduin, píšeme a mluvíme o vzdělávání s cílem proměnit ho k lepšímu. Abychom zajistili bezplatnou dostupnost pro naše čtenáře a zároveň udrželi současnou kvalitu, potřebujeme Vaši pomoc. Dar ve výši 200 pokryje přípravu beduinu pro Vás a jednoho dalšího odběratele na celý rok.

DAROVAT